

BACHELOROPPGAVE

Tilrettelegging for barns samspill i utelek

Facilitation of interactions among
children in outdoor play

Kandidatnr.: 620, 639 & 687

BLUBACH301

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Barnehagelærerutdanning

Veileder: Lillian Pedersen

Innleveringsdato: 24.05.2022

Antall ord: 14 209

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Innholdsfortegnelse

Abstract (Engelsk sammendrag)	1
1.0 Innledning	2
1.1 Avgrensning og problemstilling	3
1.2 Begrepsavklaring	4
1.2.1 Samspill mellom barn	4
1.2.2 Utelek	4
1.2.3 Tilrettelegging	4
2.0 Teori	5
2.1 Samspill	5
2.1.1 Relasjoner	6
2.1.1.1 Barn-barn relasjonen	6
2.1.1.2 Jevnaldrende barn	7
2.1.3 Inspirator	8
2.2 Utemiljøet	8
2.2.1 Utelek	10
2.3 Tilrettelegging	11
2.3.1 Voksenrollen i tilrettelegging	12
2.3.2 Pedagogisk tilrettelegging	14
3.0 Metode	15

3.1 Hva er metode?	15
3.2 Kvalitativ metode.....	15
3.3 Valg av metode	16
3.4 Validitet og reliabilitet	16
3.5 Etske hensyn	16
3.6 Intervjuprosessen:	18
4.0 Empiri	19
4.2 Henrik	19
4.2.1 Samspill	19
4.2.2 Utelek	20
4.2.3 Tilrettelegging	21
4.3 Ingeborg.....	22
4.3.1 Samspill	22
4.3.2 Utelek	23
4.3.3 Tilrettelegging	24
4.4 Johanne	24
4.4.1 Samspill	24
4.4.2 Utelek	25
4.4.3 Tilrettelegging	26
5.0 Drøfting av empiriske funn	28
5.1 Tilrettelegging av et godt samspill.....	28

5.2 Fordeler med utelek	30
5.3 Barnehagens utemiljø og muligheter	33
6.0 Oppsummering og avslutning	36
7.0 Bibliografi:.....	39
Vedlegg 1: Intervjuguide.....	41
Vedlegg 2: Samtykkeskjema bachelorintervju	42

Abstract (Engelsk sammendrag)

The purpose of this bachelor is to investigate how selected educational leaders from different kindergartens work to facilitate interactions among children in outdoor play. Considering most interactions during a day in kindergarten happen outside, we chose to limit the interactions that pertain to that. Kindergarten children spend a lot of their time outdoors. This is where the children are going to make most of their growth and development, and through that learn to interact in society.

By keeping the focus of our bachelor on facilitation of children's interactions in outdoor play, we have had to choose the most relevant aspects of interaction as well. These aspects include facilitation, the adult role as facilitator, and interactions during outdoor play. We have delved in depth in these aspects and emphasized key points that together with the data we collected, will form a basis for discussion and a conclusion. The method we chose to use to gather the data was a qualitative research interview. We chose to interview three educational leaders from three different kindergartens, two female and one male. To conclude our bachelor, we have summarized the discussion highlights and presented how the interviews helped us to answer our thesis.

1.0 Innledning

Samspill og utelek er sentrale tema i barnehagelærerutdanningen. Derfor mener vi at det er naturlig å undersøke samspill mellom barn i utelek i bacheloroppgaven. Vi ser på samspill og hvordan den pedagogiske lederen legger til rette for dette som en sentral faktor for en god barnehagehverdag.

Gjennom vårt treårig studieløp har vi sett, erfart og fått prøvd oss i rollen som pedagogisk leder gjennom praksis. Noe vi ønsker å spesifikt lære mer om, som igjen ligger til bakgrunn for denne oppgaven, er hvordan vi som pedagogiske ledere kan tilrettelegge for et godt samspill blant barna i uteleken. Vi har sett at barn som er på likt stadie i utviklingen, både motorisk og psykisk, har lett for å finne seg lekepartnere og få til en god lek. Dette kan sies om de yngre barna også. En legger merke til at de kan ha veldig god lek, men at det fort kan eskalere til konflikter siden de ikke har utviklet forståelse for hvordan man håndterer ulike situasjoner. Hvordan pedagogisk leder arbeider for å legge til rette for samspill mellom barn i uteleken er det vi skal forske nærmere på.

Tittelen som pedagogisk leder medfører et stort ansvar for den som bærer den. Den pedagogiske lederen blir ledet under styrer og han eller hun har ansvaret for å lede barnegruppen og personalet i riktig retning i forhold til barns og barnehagens utvikling. I meld.st. 6 står det kort om et forskningsprosjekt av GoBaN (Gode barnehager for barn i Norge). Gjennom dette prosjektet observerte de barn fra de var to år til de skulle begynne på skolen. Forskningen gikk ut på å regne ut kvaliteten av hva barna opplevde i barnehagen, altså omsorg, lek, læring, språk og så videre. De undersøkte 1200 barn i 93 barnehager i perioden 2013-2018 og kom frem til at barnehagene skårer dårligst på sikkerhet, samspill, variasjon i lekemateriell, språk og mangfold med en score på 4.2 på en skala fra 1 til 7 (Meld. st 6, 2019-2020, s. 21). De konkluderte med at litt over halvparten av de ansatte i barnehagen har et positivt samspill med barna, og at mange av barnehagene er for dårlige til å støtte relasjonene mellom barn. Hovedfokuset for vår oppgave blir da rollen til den pedagogiske lederen som tilrettelegger for samspill i uteleken.

1.1 Avgrensning og problemstilling

På bakgrunn av oppgavens omfang og for å kunne svare på oppgaven på best mulig måte så ble det viktig for oss å holde søkelyset på det som er hovedtema i denne oppgaven, nemlig samspill, utelek, tilrettelegging og den voksnes rolle som tilrettelegger. Uteleken og tilrettelegging fra den voksne er faktorer som vil påvirke samspillet. Dermed blir det relevant for oss å gå mer i dybden om hva som ligger i de faktorene, rettet inn mot vår oppgave.

Voksenrollen er et veldig bredt tema når det gjelder arbeidet i barnehagen. Foss (2009) og Gotvassli (2010) har kommet frem til at væremåten til de voksne står i fokus når det gjelder hensyn til barns lek og hvordan den startes og vernes (Melaas, 2015, s. 44). Dette utsagnet viser til hvor sentral voksenrollen blir for å kunne verne samspillet mellom barna. Siden vi har tatt utgangspunkt i den pedagogiske lederens rolle i dette, ble det da viktig for oss å se på pedagogen sitt arbeid som en helhet. Tilrettelegging og den voksnes rolle i uteleken i et miljø preget av samspill, er tema som er viktige for oss å ta opp i denne besvarelsen.

Til grunn for å komme frem til et svar på problemstillingen har vi tatt i bruk kvalitativ metode og gjennomført intervju med tre pedagogiske ledere fra tre forskjellige barnehager. De sentrale temaene og begrepa knytt til både samspill og den voksne som tilrettelegger kom frem i spørsmålene som ble stilt og funnene vi gjorde oss vil danne grunnlaget for drøftingen senere i oppgaven.

Vi diskuterte en del frem og tilbake om hvilken problemstilling vi skulle velge for oppgaven vår. Alle tre på gruppen har ulike interesser og fagområder vi brenner for, men vi kom sammen fram til en problemstilling vi alle tre var enige om og som vi mente vi kunne skrive en god oppgave om. Vi kom til slutt frem til at problemstillingen vår ble:

«Hvordan jobber pedagogisk leder for å legge til rette for et godt samspill blant barna i uteleken?»

1.2 Begrepsavklaring

1.2.1 Samspill mellom barn

Et samspill er en interaksjon mellom to eller flere individer, hvor oppmerksomheten rettes mot hverandre. Det å samspille vil si at en skaper en verbal eller kroppslig dialog mellom to individer som gjør at de er gjensidig oppmerksomme overfor hverandre. Wolf (2021) definerer samspill som ulike prosesser mellom individer, og kan ses på som en sosial interaksjon (Wolf, 2021, s. 95). I denne oppgaven vil hovedfokuset være hvordan samspillet mellom barn fungerer, og hvordan det kan fremmes.

1.2.2 Utelek

Uteleken er leken som foregår ute, enten i barnehagens uteområde eller ute i naturen. I uteleken er det flere tilbud for kroppslig aktivitet enn hva en får inne. Et uteområde vil ofte tilby barn muligheter til å leke stiv heks, sisten, sykling, og andre fysisk aktive leker. Dette er tilbud barn får ute i motsetning til innendørs, hvor det sjeldent er de samme mulighetene for kroppslig utfoldelse. Eksempler på utelek kan være lek i hytter, klatring i trær, løpe rundt ute, å skli i sklie, plaske i sølepytter og så videre (Fasting, 2017, s. 11).

1.2.3 Tilrettelegging

Tilrettelegging kan forklares med hvordan krav og rammebetingelser endres for at en eller flere personer skal mestre en aktivitet bedre. Altså er det tiltak som gjør det enklere å utføre aktiviteter på. Pedagogen kan bruke tilrettelegging som et verktøy for å utføre aktiviteter på en enklere og mer optimal måte (Tuntland, 2011, s. 155). I vår oppgave vil tilrettelegging være den oppgaven pedagogisk leder har for å fremme samspill mellom barn.

2.0 Teori

2.1 Samspill

Det første samspillet i et barns liv dannes mellom barnet og mor, far eller andre primære omsorgsgivere. Barnets første opplevelse av samspill foregår gjennom emosjonell og fysisk tilstedeværelse hos begge parter, altså en intersubjektiv samhandling (Wolf, 2021, s. 38). For at et barn skal kunne utvikle seg så trenger det å oppleve gjensidig og aksepterende kontakt med de nære voksne. Gjensidig kontakt kan en si er hovedelementet i et forhold som er likeverdig mellom en voksen og et barn (Askland, 2011, s. 49). Samspill og gjensidig aksept er to begreper som kan flettes inn i hverandre. Uten aksepterende kontakt kan det resultere i et dårlig samspill. Schreiner og Jørgensen i Askland (2011) mener gjensidig kontakt skal være en opplevelse fra begge parter som tilfredsstillende de behovene begge krever (Askland, 2011, s. 49). Her legges det vekt på at det barnet trenger, også skal være interessant og positivt for den voksne og motsatt, og på den måten utvikler man toleranse for hverandre (Askland, 2011, s. 49). Gjennom arbeid i grupper kan pedagogen legge opp til læringsbaserte opplegg som går ut på å formidle kunnskap og læren om holdninger (Askland, 2011, s. 109). Ved å arbeide i grupper kan det være med på å øke den sosiale utviklingen, skape en vi-følelse og gi barn positive opplevelser sammen (Askland, 2011, s. 109).

For mange barn er felles interesser noe som er med på å stimulere et godt samspill. Wolf (2021) referer til Stern (2003), Trevarten (1977) i Smith og Ulvund (2004) når hun snakker om sekundær intersubjektivitet. I sekundære intersubjektive fellesskap rettes oppmerksomheten mot det som kalles *noe felles tredje* (Wolf, 2021, s. 41). Det vil si at barn finner noe felles de kan rette oppmerksomheten mot og undres over sammen. Det kan eksempelvis være en formasjon i landskapet eller en pinne som ser ut som noe mer enn bare en pinne. Oppmerksomheten til barna rettes ikke kun mot hverandre, men også mot et felles fokus rundt dem selv (Wolf, 2021, s. 41). Stern (2007) nevner også betydningen av at barn "tuner" seg inn til hverandre i opplevelsen av samspillet. Barn justerer seg etter andre barn ut fra hvordan de ser leken og hvordan de kan delta i leken (Melaas, 2015, s. 70). Barna observerer altså leken, og ut fra hvordan de ser leken, tar de del i den på lik linje med de andre.

Gruppedynamikk og samspillet mellom voksen-barn og barn-barn utgjør det som kan ha størst betydning for barns utvikling (Askland, 2011, s. 110). For å oppnå samspill må man oppnå vennskap. En kan si at vennskap mellom barn er selvvalgt og begge parter må jobbe aktivt for å klare å vedlikeholde det (Greve, 2009, s. 28). Etter at vennskap er etablert og barna klarer å forstå seg på hvert enkelt individ, vil etter hvert samspillet i gruppa fungere bedre. Barn-barn relasjon i et samspill vil alltid fungere på forskjellige vis, det vil ikke alltid være harmoni. I samspillet kan det oppstå dominans blant barna, uenigheter og undertrykking (Greve, 2009, s. 28). Hyppige konflikter er et kjennetegn på barns sosiale samhandling, samtidig som konflikter fremmer evnen til å forstå andres perspektiv (Greve, 2009, s. 28-29).

2.1.1 Relasjoner

Relasjoner betegnes gjennom opplevelsen av et faktisk samspill, og på den måten har den to ulike dimensjoner, nemlig en ytre og en indre (Öhman, 2020, s. 12-13). Kort fortalt handler den ytre dimensjonen om observasjonsdelen i møtet mellom to mennesker. Det kan eksempelvis være mellom pedagog og barn eller mellom barn og barn. Den indre dimensjon er noe som ikke vil la seg observere. Det omhandler i stor grad om de involvertes følelser, forventninger og oppfatning som kan kobles til det ytre samspillet (Öhman, 2020, s. 13). Relasjoner i barnehager har alt å si for barnet. Men for at vi voksne skal forstå små barn så mener Degotardi og Pearson (2014) at vi må klare å forstå deres relasjoner (Drugli, 2017, s. 144). Gode relasjoner er knyttet til omsorgsbegrepet. Omsorg er en sentral faktor når det gjelder arbeid med barn generelt, dette gjelder også i danningen av relasjoner. Tholin (2013) mener omsorgsbegrepet både rommer «fysisk omsorg» slik som eksempelvis pleie og tilsyn, og «psykisk omsorg». Vi kan si at det er de kvalitetene som relasjonene og forholdene barn har med andre (Drugli, 2017, s. 145). Tholin (2013) påpeker videre at en handling ikke kan kalles omsorg inntil barnet selv opplever det som nettopp det (Drugli, 2017, s. 146).

2.1.1.1 Barn-barn relasjonen

Barn med gode relasjoner til personalet i barnehagen, vil også ha bedre sjanser for å kunne oppnå gode relasjoner med andre barn (Drugli, 2017, s. 147). I barnehagen møtes barn gjentatte og regelmessige ganger, og dette er faktorer som gjør at det er mulig for barn å bygge vennsksapsrelasjoner. Goffman (1972) sier i Greve (2009) at enkelte av disse møtene

oppstår tilfeldig, men som oftest kommer det som et resultat av at barna med bevissthet oppsøker hverandre (Greve, 2009, s. 88). I en slik situasjon føler barnet seg trygg og de har allerede etablert en felles levd historie. Når barna møtes gjennom som kroppssubjekter, fysisk og psykisk, og de deltar i deres verdener, så vil barna skape mening sammen og det vil igjen føre til at det skapes en opplevelse av et felles "vi" som vil stå igjen som en opplevd erfaring hos barna (Greve, 2009, s. 88).

2.1.1.2 Jevnaldrende barn

Drugli (2020) mener at sammen med andre barn, er samspill og lek vesentlig for den sosiale utviklingen hos barna (Drugli, 2017, s. 60). Dunn (2004) sier at man tydelig kan observere relasjoner gjennom vennskap mellom barn som er 2-3 år gamle og eldre (Drugli, 2017, s. 60-61). Dette har noe å si for hvordan samspillet mellom barna utvikler seg. Det oppstår lett konflikter mellom små barn, alt fra leker til krancling om huska. Dette er en læringsprosess som barna seg imellom går igjennom. Singer, van Hoogdalem, De Haan og Bekkema (2012) sier at gjennom konflikter lærer barna om sosial relasjon, sosiale regler, konsekvenser av konflikter og så videre, men de trenger støtte fra voksne til å løse dem på en god måte (Drugli, 2017, s. 61).

Løkken (2004) forklarer at den sosiale kompetansen hos de yngste barna bærer preg av at den er under utvikling (Drugli, 2017, s. 61). En observasjonsstudie viser at i barnehagen kan toddlere i lek ha et gjensidig og komplekst samspill (Drugli, 2017, s. 61). For at barn på tvers av alder skal kunne fungere i et godt samspill, så er det viktig at de får erfare relasjonsbygging i tidlig alder. Med jevnaldrende barn så forklarer Frønes (2004) at barna utvikler de språklige og sosiale ferdighetene sine annerledes når de er i samvær barn enn med voksne (Drugli, 2017, s. 62). I forhold til samspill mellom voksen-barn og barn-barn så kan barnet ofte blir forstått, selv om de uttrykker og formidler seg utydelig overfor en voksen. I barn-barn situasjon er de ikke like opptatt eller i stand til å tolke det som blir sagt, og barn som har positiv språkutvikling vil dra fordel av dette (Drugli, 2017, s. 62). I lek kan det være en fordel å ha en bra språkutvikling, spesielt hvis to barn fra ulike alder leker sammen. Et eksempel kan være hvis en toåring leker sammen med en fireåring og begge har utviklet et godt språk. Samspillet kan da fungere mye bedre, fordi de har en forståelse ovenfor hverandre. I et jevnaldrende samspill foregår det ofte forhandlinger og re-forhandlinger. På denne måten vil

barna øke sin kompetanse for å utvikle gode kommunikasjonsferdigheter (Drugli, 2017, s. 62). Leken er alltid en viktig del av barnets utvikling, det å skape relasjoner og et godt samspill, Frønes (1994) mener at i barns deltakelse i lek med andre på lik alder, vil deres motivasjon for å utvikle seg blant annet språklig bli fremmet (Drugli, 2017, s. 62).

2.1.3 Inspirator

Å være pedagogisk leder handler om mer enn bare å lage årsplaner, ta del i avdelingsmøter og sitte på kontor. Det handler også om å være en inspirerende, støttende og trygg voksen for barna. En inspirator skal være en person som knyttes til motivasjon, engasjement, kunnskap, klokskap og kreativitet (Granholt, 2021, s. 20). For at en pedagogisk leder skal kunne legge til rette for utelek blant barna spiller inspirator-rollen inn som en faktor for å skape et godt samspill. Relasjonen til barna kan ha mye å si for at den pedagogiske lederen skal kunne sette sitt preg på andres liv.

2.2 Utemiljøet

Et utemiljø skal være stimulerende, lekende, by på utforskning og skape gode samspill. Man kan se på de fysiske omgivelser som en tredje pedagog, og denne pedagogen er med på å påvirke betydningen for barns utforskning, samspill og lek (Wolf, 2021, s. 136).

Området i barnehagen har mye å si for barnas utfoldelse, kreativitet og ikke minst trygghet. Et barn tør ofte ikke slippe seg helt løs og teste grensene sine før de føler seg trygg. Barnet må føle seg trygg på at de blir sett, og at de kan få støtte, hjelp og oppmuntring av voksne når de trenger det (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 16). En jobb pedagogisk leder har, for å skape trygghet samtidig som man skal utfordre barnet, er å være i en balanse. I hvor stor grad skal man tørre å utfordre barnet og la det gå utenfor sin egen komfortsone, og når skal man gå tilbake og være den trygge voksne? “Circle of Security” (Cooper, Hoffman, Marvin & Powell, 2005) er en intervensjonsmetode som stammer fra USA og den er bygget på tilknytningsteori (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 16). Den voksne skal bli bevisst og lære seg hvordan han eller hun tolker barnet og behovene det har. Det er et av de grunnleggende prinsippene med metoden (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 16). Den pedagogiske lederen

som jobber med samspill mellom barn har godt nytte av å ha forståelse for hvordan barna fungerer sammen, og hvordan han eller hun kan legge til rette for god lek ute.

Johnson, Christie og Yawkey (1999) mener at stedet barn leker på kan tilby vel så gode lekemuligheter som definerbare materialiserte leker (Melaas, 2015, s. 167). Melaas (2015) omtaler *definerbare* og *undefinerbare materialer* som to forskjellige ting. Definerbare materialer kan være en spade, lego, lekebiler eller lignende. Udefinerbare materialer kan derimot være det, som i denne sammenhengen, naturen tilbyr. Eksempelvis kan det i barnehagens uteområde være en bakke, et tre, en sti eller andre lignende element. Definerbare materialer skaper en forventet forestilling om hva det skal være eller brukes til, slik som en legokloss som er ment å brukes til å bygge med. Et undefinerbart materiale derimot, har ingen klare forventninger om hva det skal brukes til (Melaas, 2015, s. 167-168).

I en forskning gjort av Trond Løge Hagen og Rune Storli (2010), hvor de har gjennomført en studie av uteleken i tre forskjellige barnehager, har de sett at barn liker miljøer som er varierte og uforutsigbare. De har brukt ulike metoder i studien. De oppdaget fort at de faste lekeinstallasjonene ikke var så populære. Blant de store barna ble lekeapparatene i barnehagen brukt til mye annet enn det de egentlig var designet for å brukes som. Treåringene fant derimot lekeapparatet mer interessant fordi det for dem var stort og nytt. De hadde endelig blitt store nok til å mestre høyden og utfordringene som lekestativet måtte by på (Storli & Hagen, 2010, s. 7). I tråd med vår problemstilling kan en spørre seg hvordan en kan tilrettelegge for et godt samspill i en slik situasjon. Som voksen bør en se an hvordan lekesituasjonen utfolder seg, om barna klarer å leke fint sammen, eller om de store for eksempel tar styring og gir lite rom for de minstes medvirkning. I utemiljøet er det like viktig med et positivt klima som inne. En positiv atmosfære kan føre til mindre frustrasjon, irritasjon og avvising, selv i uteleken (Drugli, 2017, s. 168). I denne situasjonen må vi som voksne være oppmerksomme på at barna vil påvirke omgivelsene med sin kroppslige væremåte og verbale språk. Den kroppslige kommunikasjonen må anerkjennes og vektlegges, for at de minste barna skal få mulighet til å medvirke (Osnes, Skaug & Kaarby, 2015, s. 23).

2.2.1 Utelek

For å kunne forstå begrepet utelek er det viktig å ha en forståelse for hva lek er. Wolf (2021) refererer til Kunnskapsdepartementet (2008-2009) som legger vekt på at lek og læring er to ulike fenomener selv om de kan ha enkelte likhetstrekk, som eksempelvis kreativitet, fantasi og meningsskaping (Wolf, 2021, s. 23). Barn leker uten at de med bevissthet skal lære noe. Leken er en spontan handling, hvor læring ikke er et mål i seg selv for barna. Leken er en naturlig handling for barna, og en måte de får uttrykke seg selv på, både kroppslig, kreativt og gjennom fantasien. Læring er likevel noe som kommer som et resultat av leken, hvor barna får uttrykke seg selv, og lærer av erfaringer de selv gjør seg i leken (Wolf, 2021, s. 24). Wolf (2021) refererer til lekforskeren Brian Sutton-Smith (2008) som mener at lek er en kraft som gir barna mening, og som gjør livet verdt å leve i nuet (Wolf, 2021, s. 25). Det å leke er for barna en del av deres naturlige væremåte og livsform, og på den måten har leken i seg selv en naturlig mening og verdi. Leken har et spontant utspring fra den indre motivasjonen og lysten hos barna (Wolf, 2021, s. 25).

Fasting (2017) påpeker at barn kan utvikle seg gjennom å legge et betydelig grunnlag for livsmestring og helse gjennom utelek, som innebærer bevegelse, kroppslige uttrykk og det å være i samvær med andre barn og voksne i utelek (Fasting, 2017, s. 19). Hun nevner i sin forskning fra 2016 at i barnas lek har hun observert at deres kroppslige uttrykk og bevegelse står sentralt. På lekeplassen er barn som oftest i fysisk aktivitet og bevegelse, og de utforsker sine egne kroppslige muligheter eller begrensninger i omgivelsene rundt (Fasting, 2017, s. 45). Jens Zeevaert (2020) mener at i uteområdet er det andre og flere muligheter og tilbud til lek enn det er inne. På den måten vil barna også få en annerledes opplevelse av lek (Sandseter & Storli, 2020, s. 115). Öhman (2012) mener at lek er barns hovedarena for å kunne uttrykke seg. Leken er en viktig faktor for å tilegne seg god selvfølelse og kompetanse- og mestringsfølelse. På grunnlag av dette er det viktig at barna får tid og rom til å leke (Öhman, 2012, s. 15). Lpfö (2010) mener at det å få leke ute gir barna rom og mulighet til å utøve bevegelseslek. På denne måten får barna utvikle oppfatningen av tid og rom, samt sted, avstand, retning og hastighet (Öhman, 2012, s. 35).

Bjørger (2017) kommer frem til, i en forskning hun har gjennomført, at kombinasjonen av fysiske og sosiale tilbud, funksjoner og egenskaper i miljøet, barnets individuelle ressurser og personalets kunnskap og kompetanse er vesentlige faktorer som bidrar til barns bevegelsesglede (Fasting, 2017, s. 30-31). Uteleken er i så måte et viktig tilbud

for at barn skal kunne utøve bevegelsesglede og fysisk aktivitet. De mulighetene og rommene et uteområde gir for barn, bidrar gjerne til mer fysisk aktivitet. Lyngstad (2014) sier at barn viser verdien av den kroppslige bevegelsen gjennom bevegelsesglede. Gjennom sitt kroppsspråk uttrykker de gleden av å leke, og gjennom leken er kroppen i betydelig bevegelse (Fasting, 2017, s. 31). Man kan tydelig se at barn i barnehagealder er oppslukt i leken og i bevegelsene den gir. De gir uttrykk for gleden de får av å hoppe over bekken, springe i skogen, plaske i sølepytter eller sykle i barnehagens uteområde (Fasting, 2017, s. 31). Ved å tenke på uteområdet som et rom, så kan pedagogisk leder gi barna flere muligheter for erfaring, meningssøking og læring. Gjennom uteleken så kan barna erfare rommet og materialene gjennom sin kropp, sansing, relasjon og posisjon til andre (Osnes, Skaug & Kaarby, 2015, s. 175). Den pedagogiske leders oppgave i uteleken blant barn innebærer å være aktivt lekende i leken. Den voksne bør leke på samme linje som barnet, altså være likeverdig med barnet. Dette definerer Osnes, Skaug og Kaarby som *lekekamerat* (Osnes, Skaug & Kaarby, 2015, s. 38).

2.3 Tilrettelegging

Når det er snakk om tilrettelegging for et godt samspill i uteleken, er det mye en kan gjøre. Det sentrale her blir da at den pedagogiske lederen vet hvilken tilrettelegging som kreves. Som tidligere nevnt er tilrettelegging å endre krav og rammebetingelser for at personen det gjelder skal mestre en aktivitet bedre. Det er altså et tiltak som gjør det enklere å utføre handlinger.

Tuntland (2011) mener at når det kommer til tilrettelegging, kan den både være individuelt tilpasset og generelt tilpasset (Tuntland, 2011, s. 156). I barnehagen blir tilrettelegging vektlagt med tanke på at det handler om å gi det beste pedagogiske tilbudet til barna. I Meld. St. 6 om Forutsetninger for tidlig innsats og inkluderende fellesskap står det at det til enhver tid er 15-25% av barn som har behov for særskilt tilrettelegging som er enten kortvarig eller over lengre tid (Meld. St. 6 (2019-2020), s. 12).

For at et godt samspill skal kunne oppnås er det flere faktorer som spiller inn. Blant annet kan den voksnes tilrettelegging være en viktig del av oppbyggingen av et godt samspill.

Tilrettelegging med tanke på samspill i uteleken kan være så mye som å dele barnegruppa inn i mindre grupper med tanke på at mindre grupper gir mer oversikt over hvert individuelle barn

samtidig som det kan bli en form for generell tilrettelegging for alle. Rygvold og Ogden (2017) klargjør at det er tre former for tilrettelegging i barnehagen, nemlig fysisk, teknisk og pedagogisk tilrettelegging. Fysisk og teknisk tilrettelegging handler i stor grad om å tilrettelegge det fysiske miljøet i barnehagen ut ifra barnets behov (Rygvold & Ogden, 2017, s. 255).

2.3.1 Voksenrollen i tilrettelegging

Voksenrollen går ut på hvordan den voksne framstår i barnehage fellesskapet. Rettet inn mot denne oppgaven er det viktig for oss å se på voksenrollen i uteleken og som en tilrettelegger for samspill. Foss (2009) og Gotvassli (2006) hevder at voksnes væremåter står i sentrum når det gjelder hensyn til å bidra til hvordan leken startes, vernes og videreutvikles (Melaas, 2015, s. 44). Vedeler (2007) mener det ikke finnes en fasit på hvordan den voksne skal framstå i lek, men samtidig advarer hun mot at den voksnes deltakelse kan hemme leken like mye som han eller hun fremmer den (Melaas, 2015, s. 176). I enkelte tilfeller kan den voksne ta på seg rollen som tilrettelegger i leken, og være en støttende voksen for barna gjennom å vise eller instruere barna (Melaas, 2015, s. 177).

Voksenrollen som tilrettelegger og omsorgsperson kan være en god måte å få inkludert alle i leken, men det finnes andre måter å initiere og legge til rette for lek på. På en avdeling i barnehagen er det flere voksne som er til stede til enhver tid og det er ofte store forskjeller blant dem. Dette vil kunne føre til en rekke ulike muligheter og anledninger til å støtte barns lek (Melaas, 2016, s. 22). Melaas (2016) hevder videre at det er flere måter å utøve voksenrollen på og at kombinasjonen av ulike voksenroller er det mest gunstige når det gjelder barns frie lek (Melaas, 2016, s. 23).

Når det gjelder samspill i uteleken er vi opptatt av at alle barn skal ha lik mulighet til å kunne få være en del av leken i lag med andre barn, og dessverre er det barn som ofte sitter på utsiden av leken og blir ikke anerkjent av andre voksne eller barn (Melaas, 2016, s. 83). Ifølge Rammeplanen for barnehagen (2017), skal personalet i barnehagen legge merke til, anerkjenne og følge opp barnas perspektiver og handlinger (Kunnskapsdepartementet, 2017). Derfor er det viktig at de voksne er tilstedeværende i barnas lek, både inne og ute. Barns

opplevelse av mestring vil for mange være en helt annen ute kontra inne (Fasting, 2017, s. 57).

Pedagogers tilstedeværelse i uteleken sammen med eller i området rundt barna, kan bidra til at pedagogene og assistentene sammen kan diskutere barnas motorikk, bevegelsesglede, mestring, lek og læring (Fasting, 2017, s. 57). Dette kan føre til at de oppnår en bredere forståelse for hvert enkelt barns lek, behov, mestring og ønsker. Det kan de voksne jobbe videre med, og en kan løfte verdien av utelek på samme nivå som innelek. Personalet kan sørge for at en har lik bemanning ute som inne, og man vil få mer tid til å observere leken, delta aktivt selv og forebygge utenforskap eller annet som kan bidra til en negativ opplevelse av å være ute for barna (Fasting, 2017, s. 57-58).

De voksnes kunnskap og kompetanse er viktige verktøy for barns utelek. Dersom en voksen har en spesiell ferdighet eller egenskap innenfor et visst område, kan dette til fordel tas i bruk for å bidra til barns utelek. Det kan eksempelvis være en voksen som har god kunnskap om spikking, og hvordan man kan lage figurer av det (Fasting, 2017, s. 58). En voksen har også et ansvar for å bidra til barns språkutvikling, og i så måte kan utelek være en god arena for det. Dersom en for eksempel er på tur med barna, hender det seg av og til at man ser dyr i løpet av en tur. Dersom en ser en hare, bør barnehagelæreren bidra til barnas språk- og begrepsutvikling gjennom å sette ord på haren barna ser. På den måten vil barna få en konkret opplevelse og erfaring med hva en hare faktisk er, og det igjen kan bidra til deres språkutvikling (Fasting, 2017, s. 59). Ved å ha med barna på tur så kan man være en inspirasjon for hverandre. Granholt (2021) refererer til Granholt (2019) som forklarer at inspirasjon henger nøye sammen med nærhet og samspill. Begge parter er med på å inspirere hverandre (Granholt, 2021, s. 132).

Lundhaug og Neegaard (2013) påpeker viktigheten av at den voksne utviser positive holdninger overfor barna. En voksen som tydelig viser med kroppsspråk og verbalt språk at han eller hun er engasjert og trives i samværet med barna, vil ha en smittende effekt på barna. Barn lærer ikke bare av hva den voksne sier, men også hva den voksne viser med kroppsspråket sitt. En voksen er en rollemodell for barn, og væremåten kan både hemme og fremme barnas trivsel (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 99).

2.3.2 Pedagogisk tilrettelegging

I forbindelse med problemstillingen vår om hva pedagogisk leder gjør for å legge til rette for samspill i uteleken blir pedagogisk tilrettelegging mest relevant av de ulike formene for tilrettelegging. Som pedagogisk tilrettelegger handler det om at pedagogen må kunne se hvert enkelt barn og ha kunnskap om deres utvikling. Öhman (2012) forklarer at alle barn har en medfødt evne og driv til å leke og at det er gjennom gode samspill at leken utvikles (Öhman, 2012, s. 192). Det er ikke alle barn som har utviklet like god lekekompetanse, på bakgrunn av at de ikke har fått erfare nok samspill hjemmefra eller med andre barn i gruppen (Öhman, 2012, s. 192). Dette er det som gjør den pedagogiske rollen så viktig i forhold til tilrettelegging for lek blant barn. Edenhammar og Wahlund (2000) mener enkelte barn kanskje ikke har hatt voksne som har tatt seg tid eller hatt energien til å leke, lytte og bekrefte barna (Öhman, 2012, s. 192). I slike situasjoner blir pedagogisk leder en viktig spillebrikke i tilretteleggingen for barnets lek. Den pedagogiske lederen må møte barnet, og det kan være at det ikke holder med samme rutine, opplegg og det pedagogen vanligvis gjør. Barna trenger ofte en liten dytt i riktig retning mot verdenen av lek (Öhman, 2012, s. 192).

3.0 Metode

I dette kapitlet skal vi presentere hva metode er. Vi skal vise til ulike teoretikers definisjon av metode, hvilke metoder som kan benyttes, og hvilken metode vi har valgt å ta i bruk. Vi skal også komme inn på hvorfor vi har valgt kvalitativ forskningsmetode, og presentere intervjuprosessen i innhenting av data.

3.1 Hva er metode?

En metode er det verktøyet som tas i bruk for å finne den informasjonen og kunnskapen man søker i møte med problemstillingen sin. Metoden skal hjelpe oss å samle inn den nødvendige informasjonen vi trenger for å besvare problemstillingen vår (Dalland, 2021, s. 54). Valg av metode vil være avgjørende for hvilke datamaterialer som innhentes.

En vitenskapelig forskningsmetode kan betegnes som hvilke fremgangsmåter eller teknikker man benytter for å innhente data som skal gi svar på ulike problemstillinger (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Utvalget vårt består av tre pedagogiske ledere med flere års erfaring i ulike barnehager, hvorav to av informantene er kvinner, og en er mann.

3.2 Kvalitativ metode

I en forskning er det vanlig å skille mellom to typer forskningsmetoder, kvalitativ og kvantitativ metode. Disse metodene er basert på forskjellige forskningslogikker, hvordan man innhenter data til forskningen sin, og hvordan man tolker, analyserer og vurderer datainnsamlingen (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66).

Kvalitativ metode er en metode som forholder seg til data i form av lyd, tekst og bilde, som legger vekt på de tolkningene av dataene som forskeren får for eksempel via intervju. Denne metoden gir spesifikk, konkret datainnsamling. En kvalitativ metode er ute etter å innhente personlige meninger og oppfatninger som ikke kan måles i tall (Dalland, 2020, s. 54). Det kan være observasjon, intervju, gjennomføring av prosjekter, samtaler og lignende (Bergsland & Jæger, 2014, s. 67). Thagaard (2013) mener at en kvalitativ metode har som mål å oppnå en forståelse av sosiale fenomener, og hvordan man tolker disse fenomenene har en vesentlig faktor (Bergsland & Jæger, 2021, s. 67).

3.3 Valg av metode

For å undersøke problemstillingen har vi valgt kvalitativt forskningsintervju som metode. Gjennom forskningsintervju får vi svar på hvordan pedagogisk leder arbeider med å legge til rette for samspill mellom barna i uteleken.

3.4 Validitet og reliabilitet

Dalland (2020) påpeker viktigheten av *reliabilitet* og *validitet*. Reliabilitet kan beskrives som pålitelighet, og handler om at de målingene og forskningen som gjennomføres, skal gjøres korrekt, og de feilmarginene som oppstår må angis. Validitet betegnes som hvilken relevans og gyldighet forskningen har (Dalland, 2020, s. 43). I vår forskning var det viktig for oss å stille spørsmål som hadde en vesentlig betydning for problemstillingen vår, og som ga oss relevante svar. Det var også viktig å gjennomføre forskningen på en korrekt måte, og å ta viktige etiske hensyn, som vi skal komme tilbake til i neste kapittel. Ved å intervju utdannede fagfolk, ga det funnene våre faglig tyngde, og på den måten en bedre validitet i besvarelsen vår.

3.5 Etiske hensyn

Etikk omhandler de normene og verdiene vi vektlegger for det vi selv oppfatter som en riktig og god måte å leve på. I løpet av hverdagen og livet generelt blir en stilt overfor en rekke viktige og vanskelige avgjørelser. I disse tilfellene bør en ha et etisk grunnlag for å ta de valgene en selv mener er riktig (Dalland, 2020, s. 168). Etisk grunnlag for valg en tar gjelder også i forskningssammenheng. I en intervju prosess er det flere etiske hensyn som må tas. På forhånd av vårt intervju, sendte vi et samtykkeskjema til informantene. Dette er vesentlig for å vise informantene at det er en frivillig forskning å delta på. Det var viktig for oss å understreke overfor informantene at det var en frivillig prosess hvor de når som helst kunne trekke seg fra deltakelsen, uten å måtte grunngi det. Av de etiske hensynene velger vi å anonymisere informantene ved å gi de pseudonymer. Disse vil vi komme tilbake til når vi skal snakke om funn og drøfting.

I forkant av forskningsprosessen kan det være viktig å stille spørsmål om hvem som får utbytte av undersøkelsen (Dalland, 2020, s. 171). I vår forskning tok vi i bruk en kvalitativ

forskningsmetode, ved at vi gjennomførte et intervju med tre pedagogiske ledere. I en slik forskning er i hovedsak målet å få et konkret utbytte for deltakerne, hvor informantene kommer med svar og informasjon som deltakerne tar med i forskningen sin (Dalland, 2020, s. 171). Informantene kan derimot få et mer langsiktig utbytte av forskningen dersom forskningen blir anerkjent og senere kan ha en påvirkning på hvordan barnehager optimaliserer hverdagen sin.

For at en forskningsprosess skal kunne gjennomføres, er en avhengig av at begge parter har tillit til hverandre. I en barnehage har alle ansatte taushetsplikt. Dette gjelder også for studenter som er i praksis eller som gjennomfører skolerelatert forskning. I en intervjuprosess skal deltakerne sørge for at private opplysninger ikke blir offentliggjort. Dette gjelder også andre sensitive opplysninger om de involverte i forskningen.

I mange tilfeller av forskning ønsker de involverte å være anonyme, og det er gjerne en forutsetning for at de sier seg villige til å delta i forskningen (Dalland, 2020, s. 172). For at våre informanter skal kunne opprettholde anonymitet i oppgaven vår, er det flere hensyn vi må ta. Personlige opplysninger som for eksempel navn, bosted, personnummer eller andre opplysninger som kan knyttes til vedkommende, må ikke tas med i undersøkelsen. Opplysninger som omfatter helsesituasjon, seksuelle forhold, politiske ståsted, medlemskap i fagforeninger, religion eller annet livssyn er eksempler på det som omtales som sensitive opplysninger (Dalland, 2020, s. 172)

En annen vesentlig faktor som må tas hensyn til for at et kvalitativt forskningsintervju skal kunne gjennomføres er at det må være frivillig (Dalland, 2020, s. 173). En frivillig deltakelse er nødvendig for å få den informasjonen man ønsker, og vedkommende må være opplyst om hvilke konsekvenser det har å delta i undersøkelsen (Dalland, 2020, s. 173).

I et samtykkeskjema er det viktig å understreke hva som skal skje, hvordan forskningen skal foregå, og hvilke rettigheter intervjukandidat har. Den bør inneholde hvilken institusjon som er ansvarlig for behandlingen, kontaktopplysninger til forsker og gjerne veileder. Det bør også omfatte hva som er prosjektets formål og hva opplysningene skal brukes til. Man må også understreke at det er frivillig å delta, og at man når som helst kan trekke seg fra studien, uten at man trenger å oppgi noen grunn for det. Det er også viktig å understreke hva som skjer når prosjektet avsluttes, og hva som skjer med personopplysningene man har fått tilgang til, som for eksempel sletting, anonymisering eller videre lagring (Dalland, 2020, s. 174).

3.6 Intervjuprosessen:

I vår situasjon var det viktig å intervju fagpersoner med god kompetanse på det aktuelle området. Det finnes flere fordeler ved å intervju fagpersoner. De har gjerne et bredt spekter av kompetanse og sitter ofte på mye faglitteratur som de har kunnskap om (Dalland, 2020, s. 80-81). Et intervju med en fagperson vil ofte ha lett for å bli saklig og faktabasert, noe som vil styrke oppgaven til intervjueren (Dalland, 2020, s. 81). I vårt møte med fagpersonene vi intervjuet opplevde vi at intervjukandidatene satt med mye relevant kunnskap og kompetanse, som ga oss mange svar som vi selv både kunne relatere til, og som var lett å finne igjen både i tidligere forskning og i pensumlitteratur.

I forbindelse med selve intervjuet var det flere ulike forberedelser vi gjorde. Blant annet sendte vi som tidligere nevnt inn et samtykkeskjema til de aktuelle intervjukandidatene. Der sto det skrevet litt om ulike rettigheter, anonymitet, taushetsplikt og så videre. I selve intervjuprosessen var det flere ulike sjekklister vi gikk gjennom før vi begynte dialogen. Blant annet presenterte vi oss selv, med informasjon om hvem vi er, hva vi ønsker å utforske, og på hvilken måte vi ønsker å gjennomføre forskningen. Dette er punkter som Dalland (2020) trekker frem som viktige faktorer i forberedelsene og inngangen til et kvalitativt intervju (Dalland, 2020, s. 86). I intervjuet vårt tok vi oss god tid i forkant av spørsmålene til å presentere problemstillingen vår, hvem vi er, og hvorfor vi ønsket å gjennomføre denne forskningen.

4.0 Empiri

I denne delen presenteres empirien, altså funnene vi fikk av intervjuet vi gjennomførte med tre pedagogiske ledere. Empiri kan defineres som resultatet av forskningen en har gjennomført. Her blir det lagt frem de viktigste svarene i forhold til vår problemstilling. Gjennom vår kvalitative undersøkelse har vi funnet en del likhetstrekk mellom svar vi har fått fra de pedagogiske lederne. Spørsmålene vi stilte var rettet mot uteleken i barnehagen, tilrettelegging og samspillet mellom barn. Med en grundig gjennomgang av spørsmålene kom vi fram til et par sentrale begreper som vi mener er viktig å ta med oss i funnene. Vi har valgt å dele funnene inn i kategorier for å skape struktur og oversikt. Av hensyn til personvern og etikk velger vi å anonymisere deltakerne ved å gi de pseudonymene Henrik, Ingeborg og Johanne.

4.2 Henrik

Henrik er pedagogisk leder på en avdeling hvor barna er 2 til 6 år gamle.

4.2.1 Samspill

“Barna finner ofte vennskap de selv oppfatter som trygt, og leker gjerne med de de har felles interesser med”, innleder Henrik i sitt svar på hvordan han oppfatter samspillet mellom barna i sin barnehage. Han observerer at de som ofte er opptatte av samme type lek gjerne søker mot hverandre. Et godt samspill mellom barn påvirkes ofte av felles interesser, samtidig som miljøet både inne og ute har en påvirkende faktor. Henrik mener at det også er flere andre faktorer som avgjør om et samspill er godt. Det kan være været, mulighetene området tilbyr, de voksnes engasjement og aktivitet, temaarbeid og sammensetning av barnegruppene.

“Samspillet blir gjerne preget av relasjonene i barnegruppen”, påpeker den pedagogiske lederen. Som nevnt er sammensetningen av barnegruppene en medvirkende faktor for hvordan samspillet utarter seg. Derfor søker Henrik ofte etter å dele barnegruppene etter hvilke barn som leker godt sammen, for å skape et godt samspill mellom dem. Han understreker at i uteleken er det mye frilek, men man kan også ta med seg mer formelle leker ut, hvor en ser på samspillet i disse lekene. Det kan være klassiske tradisjonsleker, eller leker gjennom temaarbeid.

Henrik mener at den frie leken er en viktig arena for det sosiale og samspillet mellom barna. “Barnas fantasi bidrar til driven i den frie leken”, sier han, samtidig som han understreker viktigheten av at de voksne er med på å påvirke barnas samspill. De voksne skal være de støttende personene som gir barna en hjelpende hånd, eller ulike strategier for å dra de i riktig retning, mener den pedagogiske lederen.

4.2.2 Utelek

“Slik jeg ser det, er uteleken mer som frilek å regne”, er Henriks oppfatning av hva utelek er for barna. Han ser at de som er opptatte av samme typer lek ofte søker hverandre i uteleken, på tvers av avdelingene. De søker også på tvers av aldersforskjell og kjønnsforskjell. Aldersforskjellen forutsetter dog at barna har kommet noenlunde likt i den motoriske utviklingen sin. En av utelekens fordeler er at den kan bidra til at barna skaper relasjoner på tvers av avdelingene, og samspillet blomstrer. Barna leker ofte mer sammen ute enn inne, mener Henrik. Her har den felles interessen mye å si.

En av utfordringene med utelek, slik Henrik ser det, er at barnas motoriske og kognitive utvikling kan være på meget ulike nivå. Det kan eksempelvis være en lek hvor de minste ikke klarer å holde følge med de store barna, og de store barna vil fort oppleve leken som kjedelig. Her understreker Henrik viktigheten av at den voksne tilrettelegger for at de minste barna får utfordringer tilpasset sitt nivå, og det samme med de eldste. Det kan en for eksempel gjøre dersom man er på tur, hvor de største barna kan synes det er kjedelig med “den lille turen”. Her kan de eldste få andre utfordringer når man har kommet fram til turmålet.

Henrik mener at uteområdet i barnehagen har mye å si for samspillet mellom barna. “Dersom en har et bra fysisk utemiljø, vil det ha en positiv påvirkning. Det bør, slik jeg ser det, være et variert utemiljø som tilbyr sandkasse, klatremuligheter, sykling og så videre”, sier Henrik. Han mener at leken og samspillet kommer mer naturlig gjennom miljøet ute, og de tilbudene utemiljøet gir. Et variert utemiljø tilbyr utfordringer på alle nivå.

En annen påvirkende faktor for samspillet i uteleken, kan være værforholdene. Henrik er opptatt av viktigheten av å være ute uansett værforhold. Han ser på ressursene og mulighetene som værforholdene gir, i stedet for begrensningene. “Dersom det har kommet snø, kan barna få andre typer samspill, som de ikke får inne, gjennom for eksempel akelek eller å surfe på matter. Barn som ikke ofte leker sammen, finner gjerne sammen og gjør nettopp det”, sier han. Om sommeren derimot, kan man dra på sykkelturer og vanlige fotturer når været tillater det. Det kan man sjeldnere gjøre dersom det er hard snø, is eller lignende. Været kan påvirke på både godt og vondt, mener han. “I vår barnehage er vi opptatte av at vi skal være ute i uansett vær. Derfor må vi tilpasse leken i forhold til været”, avslutter Henrik.

4.2.3 Tilrettelegging

Henrik er opptatt av mulighetene en får av å dele barnegruppene. Ved å dele barnegruppene, mener han at man kan skape felles opplevelser, gjerne i form av turer, og leker som en mestrer ute. Den pedagogiske lederen setter fokus på barn-voksne- og barn-barn-relasjoner. Samtidig understreker han at en ikke må glemme voksen-voksen-relasjonen. Et personale som er trygge på hverandre, og viser det, vil ofte ha en smittende faktor på barna, som gjør at de leker godt sammen.

“Vi har gruppedager hvor pedagogene er på tvers av avdelingene. Vi snakker sammen på møter om hvilke temaer som skal gjennomføres og hva man kan bidra med i uteleken”. Det svarer Henrik når han blir spurt om hvordan han samarbeider med pedagoger fra de andre avdelingene for å oppnå et godt samspill mellom de minste og de eldste barna i uteleken. Han mener at kommunikasjon mellom personalet er en vesentlig faktor. Det begrunner han med at dersom en ser på tvers av avdelingene og har en flytende dialog mellom avdelingene, får man mulighet til å legge til rette for at de barna som leker godt i lag, på tvers av avdelingene, faktisk får tid til å leke sammen.

“Vi pleier å dele avdelingen i mindre grupper. Dersom en kun har store grupper, blir det ofte “grupperinger” mellom barna. Derfor er det viktig at vi tilrettelegger for at de skaper relasjoner med de man ikke leker med hele tiden. Dette er for å gi barna den sosiale kompetansen de trenger når de skal begynne på skolen og også videre i livet”.

Henrik understreker voksnes engasjement og deltakelse som en viktig faktor i tilretteleggingen for et godt samspill. De holdningene de voksne utviser, vil ha en smittende effekt på barna. “Den aktive voksne er tilstedeværende i leken ute”, sier han. Med det mener han at de voksne skal være en aktiv deltaker i leken til barna, og på den måten bidra til å skape et godt samspill mellom barna.

4.3 Ingeborg

Ingeborg jobber som pedagogisk leder på en småbarnsavdeling hvor barna er 1 til 2 år gamle.

4.3.1 Samspill

Ingeborg oppfatter samspillet ute som noe inkluderende og variabelt der barna ser på hverandre, hermer og samhandler med hverandre. “Samspillet vil variere fra situasjon til situasjon avhengig av leken og hva den voksne gjør for å håndtere den”. Hun har observert at barna ofte vil ha samme type lek, og om et barn ser at noen andre barn leker med bøtte og spade, så vil de og ha bøtte og spade. Ingeborg mener at alle barn har godt av å være ute og at de fleste gledene med barnehagehverdagen skjer ute. Hun har derfor fokus på å fremheve kontraster mellom inne- og utelek, som for eksempel at springing skal skje ute. Hun har erfart at en slik arbeidsmåte hjelper mye for å få frem en lyst og glede av å være ute, og gjennom dette oppnå et godt samspill mellom barna.

Ingeborg har observert at det ofte er barn på lik alder som går inn i et godt samspill sammen. Hun mener at “de store barna gjør at de små føler seg som en klovn og at de store kan ofte kreve mye av dem”. Når hun sier “klovn” mener hun at de store gjør at de små får enten en sekundær eller en rolle de ikke kan fylle ut i leken. Hun er derfor opptatt av at samspillet som hennes barn skal få oppleve og kjenne på er sammen med de andre barna på hennes avdeling eller barn i samme aldersgruppe. Grunnen til dette er at hun ønsker å ha en gruppe som kommer godt overens med hverandre. Dette vil og bli synliggjort under overgangsfase til ny avdeling.

«Vi jobber på barnas lekeplass, det er ikke barna som leker på vår arbeidsplass», nevner Ingeborg når hun snakker om viktigheten av et godt samspill. Hun legger også stor vekt på voksenrollen når hun snakker om samspill mellom barn på hennes avdeling og arbeid på tvers

av avdelinger. Hun hevder videre at målsettingen for hvert enkelt barn skal danne grunnlaget for den voksnes rolle som tilrettelegger for samspill, og at gjennom å hjelpe barna til å nå målene som er satt for dem, jo bedre kan de samspille med andre barn. Her blir tett oppfølging spesielt viktig, og at det er nettopp det som er den store forskjellen i hvordan den voksne opptrer i uteleken i dag kontra før i tiden.

4.3.2 Utelek

«Voksenrollen har blitt mer sentral enn den var før. Før så voksne på uteleken som en «fristund» og var ikke mye sammen med barna i leken. I dag er det den voksne som skal være igangsetteren for lek og sørge for at barna får erfart mest mulig ute», sier Ingeborg om samspillet i uteleken. Sammen med de andre pedagogiske lederne i barnehagen er Ingeborg opptatt av at barna som er på lik alder og kommet noenlunde likt i utviklingen skal få leke sammen og samarbeide på tvers av avdelingene. Hun sier at dette er på bakgrunn av hvem de skal møte når alle går over til ny avdeling, men også for at de skal få muligheten til å gå inn i et samspill med noen som de vanligvis ikke ville gått i samspill med. For å få til dette sier hun at uteplassen og dens utforming vil ha mye å si for hvordan barna trives og hvordan den voksne kan legge til rette for samspill.

«Uteområdet i barnehagen er mer tilegnet små barn enn de store. De små har nemlig flere muligheter til utfordring, uansett om det er på samme område», sier Ingeborg når hun snakker om faktorer som kan påvirke samspillet mellom barna. Med dette mener hun at uteområdet gir de minste barna flere muligheter til utfordringer. Hun legger til at når de minste leker på de store barnas lekeplass kan det oppstå situasjoner på bakgrunn av uteplassen sin utforming, hvor de små barna detter ut av samspillet de har med hverandre. Ingeborg mener at utformingen av uteområdet i barnehagen også vil ha mye å si for hvordan barna samspiller med hverandre. «Med større rom å være på og bedre plass for hvert enkelt barn vil det føre til mindre konflikter og en friere lek.» Med tanke på dette understreker hun at variasjon er viktig for barna når en først er ute og leker. Hun mener at det er viktig for barna å kunne være både fysisk aktive og samtidig kunne trekke seg tilbake om de så vil det.

4.3.3 Tilrettelegging

I Ingeborgs besvarelse av intervjuet har hun synliggjort at et godt samspill ikke skjer av seg selv og at den voksne spiller en essensiell rolle for å få det i gang. Med hennes barnegruppe har hun opplevd at det å dele inn i mindre grupper på bakgrunn av hvem de skal gå videre til ny avdeling med, er viktig for å legge til rette for et godt samspill i leken. Ved deling i små grupper mener hun at det blir enklere for den voksne å påvirke samspillet, men også enklere for barna å finne seg gode og trygge lekekamerater. Med tanke på dette er hun veldig opptatt av å lede personalet slik at alle voksne kan fylle inn denne rollen. «Den voksne må vite hvordan den er i samspillet og behandle alle likt med barnas beste i fokus. Dette blir viktig for å legge til rette for at alle barna skal få oppleve et godt samspill. “Vi jobber hele tiden med sosial kompetanse, der vi jobber for hvordan vi skal være med både voksne og andre barn” sier Ingeborg når hun blir spurt om hvordan samspillet fungerer på hennes avdeling. Hun er nemlig opptatt av at barna skal lære gjennom erfaringer med andre barn på lik alder, og gjennom de voksne som rollemodell. Videre sier Ingeborg at det ofte er møter med andre pedagogiske ledere, der de drøfter ulike utfordringer som kan hindre samspill, og at under de møtene har de ofte forventningsavklaring til hverandre for at alle de voksne skal jobbe målrettet mot å legge til rette for god lek mellom alle.

4.4 Johanne

Johanne er pedagogisk leder i en barnehage i Innlandet. På hennes avdeling er barna 3 til 5 år gamle.

4.4.1 Samspill

Johanne mener at det generelt er god harmoni i barnegruppen hennes og at det er en gjensidig glede i leken. Hun legger vekt på samspillet blant barna og har fokus på hvordan de fungerer sammen som gruppe. Johanne har lagt merke til at leken er mer gjensidig blant de eldre barna på avdelingen, mens hos de minste så er det en mer tydelig leder. På avdelingen til Johanne er det aldersforskjeller, og derfor ser hun at det ofte kan oppstå konflikter når de er ute. Som den voksne tilrettelegger hun og initierer til leker som hun vet at barna kan trives godt sammen om. På bakgrunn av dette ser hun at de eldste kan være flinke til å inkludere de små i leken.

For å utvikle et godt samspill er det flere faktorer som spiller inn. Johanne mener det er viktig å ha nok rom og stor nok plass. På denne måten kan barna ha nok areal å utfolde seg på. Her henviser hun i stor grad til innemiljøet og avdeling. Selv om hun legger stor vekt på innemiljøet, mener Johanne også at et stort og romslig uteområde er lurt å ha. Hun understreker viktigheten av at uteområdet har nok leker, og at vi som voksne har lekeferdigheter som vi kan dra nytte av. “På den måten kan vi hjelpe barn med i leken og videre skape samspill mellom barn”, sier hun. Johanne synes at regelleker er en god faktor som kan være med på å påvirke samspillet. “Noen barn er flinke til å heie andre frem, mens andre barn trenger å jobbe med seg selv”. Her mener Johanne at gjennom å bruke sin kunnskap og erfaring med regelleker, kan de være med på å lære barna å støtte hverandre i sin lek.

4.4.2 Utelek

Som Johanne har vært inne på i forhold til aldersforskjell, så er det noe som gjenspeiler seg i uteleken også. Hun sier at som pedagogisk leder og tilrettelegger for samspill i uteleken, så må hun klare å se hvert enkelt barn og deres utvikling i forhold til alder. Hun sier at det er mer rollespill hos de større barna og at de sosiale ferdighetene er mer utviklet i forhold til de minste barna. Her tenker hun at arbeidet med tilrettelegging for samspillet blir noe mindre redusert siden barna har kommet såpass langt i utviklingsprosessen, men samtidig skal man som voksen alltid være der for barnet og støtte de når de trenger en voksen. Hun mener at de mindre barna ofte trenger mer anerkjennelse fra de voksne. Med dette mener hun at de voksne må være mer påkoblet, nemlig fordi de små ikke har kommet like langt i utviklingen.

Johanne mener at det ofte kan oppstå utfordringer i uteleken, spesielt hvor små og store barn er involvert. Johanne nevner språk som et eksempel på en hindring, hvor de små barna kanskje ikke klarer å forklare seg på en måte slik at de andre forstår. I en slik situasjon blir det pedagogens oppgave å være en slags megler som videreformidler hva som blir sagt. Dette er en måte pedagogisk leder kan jobbe på for å fortsette samspillet blant de store og de minste.

Uteområdet i barnehagen har også noe å si for samspillet mellom barna og hvordan pedagogisk leder kan jobbe for å legge til rette for dette i uteleken. Ifølge Johanne kan barnehagen bli ensformig og da gjelder det å tenke litt utenfor barnehagen. Hun forteller at tur

er en stor bidragsyter for å komme inn i et annet miljø, slik at en ny type lek kan skapes. Her kan pedagogisk leder planlegge opplegg som gjør at det blir godt samspill i barnegruppa. Hun sier at de har et greit turområde rundt barnehagen som blir mye brukt. Hun mener dette turområdet er fint for å ta med barna på tur. De små og store klarer å samspille på en annen måte enn de gjør i barnehagens inngjerdede område.

I uteleken kan været ha en innvirkning på samspillet blant barna, forteller Johanne. Om det er “dårlig” vær kan det ha en påvirkning på humøret, som da kan resultere i gråt eller kringel blant barna. Som voksen handler det om å ha en god holdning og vise barn som for eksempel ikke liker regn at det kan være gøy og at det er mange muligheter for hvordan en kan bruke vann som et lekemateriale. Johanne kommer her igjen inn barnas lekeferdigheter. “Har barna gode lekeferdigheter vil de kunne finne for eksempel sølepytter å hoppe i og så videre”. Johanne legger vekt på at miljøet og rollemodellene (oss voksne) har mye å si. De voksnes innstilling ovenfor barna er en stor faktor for å skape godt samspill i dårlig vær. Den pedagogiske lederen mener at varmen også er en faktor som kan påvirke samspillet og som pedagogisk leder har hun i oppgave å tenke kreativt og legge opp til leker som kan bidra til å avkjøle barna. “Vannspreder er alltid en slager”, legger hun til og sier at dette er med på å skape et morsomt samspill da både store og små finner det engasjerende og gøy. “Det er viktig å finne en balanse”, avslutter Johanne.

4.4.3 Tilrettelegging

For at Johanne skal kunne være en god tilrettelegger for barns samspill i uteleken sier den pedagogiske lederen at hun jobber tett på barna når hun er ute. Hun hevder at den voksne må man være deltakende i leken eller være i nærheten av barna som leker. En viktig del av å det tilrettelegge for godt samspill i uteleken handler mye om planlegging, forklarer Johanne. Hun henviser til didaktiske opplegg der hun ser for seg hva slags type leker som kan passe til barnegruppa, og videre tilrettelegger hun for at dette kan skje ute. I etterkant evaluerer hun hvordan aktiviteten gikk, slik at hun til neste gang vet hva som bør endres eller ikke endres.

Som en del av det å være tilrettelegger forteller pedagogisk leder at det også handler om samarbeid mellom andre pedagoger på tvers av avdelingene. Gjennom pedagogiske

ledermøter samles de for å avklare planer, opplegg og eventuelt turer. For å kunne skape et samspill på tvers av alder bruker de uteleken som en del av det pedagogiske arbeidet for å få til dette. De legger til rette for at barna kan treffe de som er eldre enn seg, og som Johanne forklarer så ser de yngre barn opp til de største. De yngre har noen å strekke seg etter og det omtaler Johanne som *rollemodeller*.

Et samspill uten voksnes påvirkning kan, ifølge pedagogisk leder, fungere fint. “Hvis barnet har kompetansen og lært seg å løse konflikten selv, vil vi som voksne gå inn i en observatørrolle”, sier hun. I en slik situasjon følger hun bare med. Johanne understreker at det kommer an på barnet, alder og de forutsetningene de har. De barna som ikke har samme kompetanse kan utagere på en annen måte. Her mener Johanne da at det er vår jobb som voksen å lede barna i riktig retning.

5.0 Drøfting av empiriske funn

I denne delen av oppgaven skal vi drøfte svarene vi har fått om hvordan pedagogisk leder tilrettelegger for samspillet blant barna i uteleken. Vi skal trekke teori og tidligere forskning opp mot de funnene vi har gjort. Ut fra de svarene vi har funnet i vår kvalitative undersøkelse, vil vi drøfte hva funnene betyr. Ut fra funnene vi har skrevet om i forrige kapittel vil vi dele drøftingen inn i tre deler.

5.1 Tilrettelegging av et godt samspill

Både Henrik og Ingeborg svarer at for å kunne tilrettelegge for et godt samspill, er det en fordel å dele inn barna i mindre grupper. Ved å dele barna inn i grupper, vil man enklere kunne skape gode relasjoner mellom barna, og det blir mindre “grupperinger” mellom barna, som Henrik nevner. Ingeborg mener at ved å dele barna i mindre grupper, vil den voksne enklere kunne påvirke samspillet, samtidig som det for barna vil være lettere å finne seg gode og trygge lekekamerater. Dette er noe Askland (2011) også påpeker når han snakker om å dele opp barnegruppa i mindre grupper etter interesser, modning eller aktivitet. På den måten får barna større sjanse til å delta (Askland, 2011, s. 109). Her kan vi si at Askland (2011) støtter opp om Henrik og Ingeborg sine metoder for å tilrettelegge for et godt samspill blant barna. Både Henrik og Ingeborg er opptatt av å dele barna inn i mindre grupper, og da får barna en anledning til å danne relasjoner og sosial kompetanse gjennom arbeid med samspill mellom voksne og barn i mindre grupper. Drugli (2020) støtter Henrik og Ingeborg sin mening ved at hun påpeker at gjennom samspill og lek med andre barn, får barn stimulert den sosiale utviklingen sin (Drugli, 2017, s. 60).

Gjennom arbeid i mindre grupper får barna, som nevnt i forrige avsnitt, mulighet til å utvikle sine sosiale ferdigheter. Det er ikke alle barn som har utviklet like god lekekompetanse, på bakgrunn av at de ikke har fått erfare nok samspill hjemmefra eller med andre barn i gruppen (Öhman, 2012, s. 192). Henrik sier at en av grunnene til at de deler barna inn i mindre grupper er for at de skal danne relasjoner med de barna de ikke leker med hele tiden, og at de på den måten får danne den sosiale kompetansen de trenger videre i livet. Askland (2011) mener at sekundærsosialisering er en prosess som knytter barna til den institusjonelle verdenen, som i denne sammenhengen vil være barnehagen. Her får de anledning til å utvikle sosial

kompetanse for å mestre de hverdagslige tingene (Askland, 2011, s. 86). Barnehagen fungerer som en institusjonell arena, hvor barna får tilegne seg sosial kompetanse i relasjonsarbeidet med andre mennesker. Som Henrik sier, er de opptatte av at barna skal få tid og rom til å danne relasjoner med de barna de ikke leker med hele tiden, og på den måten får barna stimulert den sosiale kompetansen sin gjennom sekundær sosialiseringssprosess.

Johanne påpeker viktigheten av å være tett på barna når hun er ute med de, og det å være en deltakende voksen i leken, eller å være i nærheten av dem. Som nevnt tidligere i oppgaven, sier Vedeler (2007) at det ikke finnes noen fasit på hvordan den voksne bør framstå i lek, men at det kan være lurt å være bevisst på at voksendeltakelse kan være like hemmende for leken som den er fremmende (Melaas, 2015, s. 176). Det finnes flere ulike måter for en voksen å være deltakende i leken på. En rolle er *observatør*, hvor den voksne er tilstedeværende med blikk, men unngår å gå direkte inn i leken (Melaas, 2015, s. 176). Dette kan være en måte Johanne ser på den voksnes deltakelse i leken på, samtidig som det ofte kan være viktig å være *lekekamerat* sammen med barna. En voksen som lekekamerat vil være aktivt deltakende i leken, ved at den leker likeverdig sammen med barna og at barn og voksen driver leken fremover (Osnes, Skaug & Kaarby, 2021, s. 38). Dersom Johanne inntar rollen som lekekamerat, kan det være en god måte å støtte samspillet til barna, ved at hun fungerer som rollemodell for barna.

Både Ingeborg, Henrik og Johanne svarer i intervjuene at samarbeid med pedagoger på tvers av avdelingene er viktig for å kunne tilrettelegge for et godt samspill mellom barna. De understreker viktigheten av å ha god kommunikasjon og klare forventninger til hverandre om hvordan de skal jobbe med å bidra til et godt samspill mellom barna. Fasting (2017) nevner at pedagogers og andre voksnes tilstedeværelse i uteleken i området rundt barna vil bidra til at de kan diskutere det som ligger til grunn for leken mellom barn i uteleken (Fasting, 2017, s. 57). En god voksen-voksen relasjon er en vesentlig faktor for at barna skal kunne trives og at de voksnes samarbeid kan fungere optimalt. For at pedagogene skal få til et godt samarbeid på tvers av hverandres avdelinger er det viktig at de har en gjensidig respekt og åpenhet for hverandre (Granholt, 2021, s. 132). Pedagogiske ledermøter er en utmerket plattform hvor pedagogene kan sette seg ned og diskutere, legge planer, lage til opplegg og avtale eventuelle turer, ifølge pedagogisk leder Johanne. Granholt (2021) refererer til Granholt (2019) når hun

forklarer hvor viktig det er med åpenhet i personalgruppa. Det å kommunisere med hverandre om hendelser og erfaringer og tørre å si hva en mener er en stor styrke i personalgruppa (Granholt, 2021, s.133). Ved å ha faste pedagogiske møtedager så vil de pedagogiske lederne klare å følge hverandre opp mye tettere, og som Ingeborg sier så har de mulighet til å drøfte utfordringer, avklare forventningene til hverandre og jobbe mot et felles mål, som er å legge til rette for god lek mellom alle.

Henrik nevner voksnes engasjement og deltakelse som en vesentlig faktor i tilretteleggingen for et godt samspill mellom barna. Han mener som tidligere nevnt at de holdningene som vises av de voksne, gjerne smitter over på barna. Henrik understreker at kroppsspråk har en vel så stor betydning som det verbale språket. Lundhaug og Neegaard (2013) nevner at barn lærer av de voksnes trivsel og holdninger (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 99). Dersom de voksne tydelig viser overfor barna gjennom kroppsspråk positive holdninger og humør, vil dette ha en smittende effekt på barna. Det samme kan sies dersom barnehagelæreren har en tydelig holdning om at han eller hun ikke trives i rollen sin. Dette er noe Henrik tydelig påpeker i intervjuet, ved at han understreker viktigheten av de voksnes holdninger. Ved at voksne har erfaring med det å inspirere, vil det være en sterk fordel for å få i gang voksnes engasjement. Granholt (2021) bruker ord, som nevnt tidligere i teksten, som motivasjon, engasjement, kunnskap, klokskap og kreativitet (Granholt, 2021, s. 20).

5.2 Fordeler med utelek

Gjennom uteleken legger Henrik frem noen punkter om hva han mener er viktige fordeler med barns lek ute. Uteleken bidrar til at barn skaper relasjoner på tvers av avdelinger og samspillet er med på å blomstre. Pedagogisk leder Ingeborg legger også vekt på at hun synes det er viktig at barna blir kjent med hverandre, og de barna som er på samme alder som skal begynne på samme avdeling kan få mulighet til å bli bedre kjent. Her blir uteleken en viktig faktor for bekjentskap. Når barna er ute leker de ofte mer sammen, så lenge den felles interessen for noe er der. Öhman (2012) forklarer at alle barn har en medfødt evne til å leke og at det er gjennom positivt samspill at leken utvikles (Öhman, 2012, s. 192). Barn er i stor grad kroppslige og lekende. Derfor trenger de fysiske miljøene å imøtekomme barns utforskelse- og bevegelsestrang. Ifølge Helen Bradford (2012) bør det være hensiktsmessige omgivelser for små barns lek og samspill via lekearealet og området inne og ute (Wolf, 2021, s. 137).

I uteleken kan vi ikke overlate alt til barna, mener Johanne. Hun understreker at den voksne må være “på” i uteleken og må kunne se barna. Drugli (2020) nevner viktigheten av et personale som aktivt støtter opp under barn-barn-relasjon og hjelpe de med å forholde seg til hverandre (Drugli, 2017, s. 168). For de yngste barna i barnehagen er voksen-barn relasjon noe av det viktigste, men fra toårsalderen vil relasjoner med jevnaldrende bety mer (Drugli, 2017, s. 61). Ifølge Frønes (1994) utvikler jevnaldrende barns språklige og sosiale ferdigheter ulikt enn når de er i samvær med andre voksne (Drugli, 2017, s. 62).

Ingeborg mener at det er viktig for barna å kunne både være fysisk aktive og samtidig kunne trekke seg tilbake om dersom de vil det. Cooper, Hoffman, Marving & Powell (2005) støtter Ingeborg med tilknytningsteorien “Circle of Security” (Trygghetssirkelen). Denne teorien går ut på å tolke barnas behov og at de gjennom dette blir trygge og opplever seg sett (Lundhaug & Neegaard, 2013, s. 16). Johanne mener at når de er ute og leker så skal den voksne være tett på. Dette er både på bakgrunn av at gjennom voksnes tilværelse så oppstår det mindre konflikt, men og for at barna skal kunne ha en trygg plass å gå til om de har behov for det. Bae (2004) mener at barn trenger anerkjennelse fra voksne som er nær dem for at de skal kunne utvikle en positiv forståelse av seg selv og sin verdi (Drugli, 2017, s. 145).

Henrik viser til at uteleken bidrar til at barn får leke på tvers av avdelingene og på den måten danner relasjoner med de barna de ikke leker så ofte sammen med, både på tvers av alder og kjønn. Det er viktig med en investering i nære relasjoner. Gjennom tilknytning til nære relasjoner kan det være med på å forebygge samarbeidsproblemer og atferdsvansker hos barnet (Drugli, 2017, s. 146). Öhman (2020) sier at relasjoner omhandler opplevelser av samspill (Öhman, 2020, s. 12-13). Barn møtes i barnehagen til enhver tid. Goffman (1972) mener at enkelte av møtene er tilfeldige, men som oftest oppstår disse møtene da barna bevisst søker hverandre (Greve, 2009, s. 88). Dette er en av fordelene med utelek, som Henrik nevner. I uteleken får barna gjerne mulighet til å møte barn fra andre avdelinger, og får anledning til å danne relasjoner med dem. Det igjen gjør at barna skaper et godt samspill, på tvers av alder og kjønn.

Henrik er av den oppfatning av at barn med felles interesser ofte søker mot hverandre. På tross av aldersforskjell og kjønnsforskjell, vil de gjerne oppsøke hverandre dersom de deler interesse for de samme lekene. Dette kan komme som et resultat av at de har kommet noenlunde likt i den motoriske og kognitive utviklingen, og barna vil ofte være på et likt nivå i ferdighetene i leken. Dersom de for eksempel leker i sandkassen og utfører en konstruksjonslek, vil gjerne barn som har kommet omtrent likt i utviklingen søke leken sammen. Stern (2007) nevner intersubjektivitet som en faktor hvor barn kan finne sammen gjennom felles interesser og felles oppmerksomhet (Melaas, 2015, s. 70). To barn som kanskje ikke leker særlig mye sammen, kan oppdage at de deler felles interesse og felles oppmerksomhet mot den samme leken eller det samme udefinerbare materialet (Melaas, 2015, s. 168), og på den måten oppdager et felles samspill seg imellom som de kanskje ikke var bevisst på tidligere.

Henrik og Johanne mener været kan ha en påvirkende faktor på samspillet i uteleken. I stedet for at det skal være en begrensning og et problem, mener Henrik at været er en ressurs og skaper muligheter for ulike typer samspill. Johanne deler Henrik sin oppfatning og understreker viktigheten av holdningene de voksne viser. Begge to mener “dårlig vær”, som voksne ofte vil omtale det som, heller er en skapende ressurs for gode samspill. De påpeker at regnvær og mye nedbør kan gi muligheter for spontane leker, for eksempel gjennom å hoppe i sølepytter, eller aking og “surfing” dersom det har kommet snø. I slike sammenhenger kan barn som ellers ikke leker mye sammen oppdage felles interesser gjennom eksempelvis aking og surfing på snøen. Melaas (2015) mener at relasjoner mellom barn kan være skjøre, men kan også bli styrket gjennom et tredje ledd (Melaas, 2015, s. 166). I denne sammenhengen kan det tredje leddet være værforhold og de mulighetene de tilbyr. Snø, regn og “dårlig vær”, kan være et tredje ledd som gir barn som ikke leker ofte sammen muligheter til å danne et samspill gjennom felles interesser de kanskje ikke var bevisste på at de hadde.

Samtidig som været kan være en ressurs og danne muligheter for positive samspill, mener Johanne at været kan være en hindring for godt samspill. Selv om hun omtaler vær som en positiv ressurs, understreker hun også at “dårlig vær” kan ha en negativ effekt på humør og lysten til å leke. Ingen barn er like, og enkelte barn trives dårligere i regnvær enn andre. Derfor mener Johanne at det er viktig at de voksne utstråler en holdning som viser barna at det kan være kjekt å være ute selv om det regner. Enkelte barn kan trenge en støttende voksen i slike situasjoner, som gir barna en hjelpende hånd i uteleken når det regner, og barna fort blir

våte. Johanne mener at de voksnes innstilling er en viktig faktor for at alle barn skal trives. Melaas (2015) mener at de voksne kan støtte barn gjennom å være *tilretteleggere* hvor de voksne gir barna en hjelpende hånd med materialer og det fysiske miljøet (Melaas, 2015, s. 176-177). Et barn som sitter stille og tydelig viser at han eller hun ikke har det særlig bra, kan få hjelp ved at den voksne tar med barnet i sandkassen og bygger et sandslott med en vollgrav rundt, fylt med vann. Slike situasjoner kan være med på å stimulere barnas trivsel i uteleken, selv når regnet bøtter ned.

5.3 Barnehagens utemiljø og muligheter

Utformingen av barnehagen kan ha mye å si for hvordan barna samspiller med hverandre og i hvilken grad pedagogisk leder kan legge til rette for dette. I barnehagen til Johanne er uteområdet inndelt etter seksjoner, hvor de små barna har et uteområde som tildels er skjermet, ved at de har en grind som skiller småbarnsavdelingen og storbarnsavdelingens uteområde. Det er likevel lett tilgang for de minste til å komme og leke med de store om det er ønsket. Uteområdet er stort, med tilgang på akebakke, klatrestativer, fotballbane og masse leker. Det er egnet for både store og små, og uteområdet byr på like spennende utfordringer for alle aldre. Kyttä (2004, 2006) mener at jo mer barn kan bevege seg i miljøet, desto mer innbydelser benytter de seg av (Osnes, Skaug & Kaarby, 2015, s. 174). Det er ikke bare uteområdet i barnehagen Johanne benytter seg av. De har også et flott turområde på utsiden av barnehagen. Nordtømme (2012) mener at et rom er ikke nøytralt. Miljøet, både det fysiske og sosiale, bærer preg av definerte forventninger til de som bruker det (Osnes, Skaug & Kaarby, 2015, s. 175). Her kan turområdet utenfor barnehagen Johanne jobber i være et godt eksempel, gjennom de mulighetene turområdet tilbyr.

Henrik oppfatter at barnehages uteområde har en stor innvirkning på hvordan samspillet mellom barna blir. Han mener at dersom barna har et uteområde som tilbyr varierte muligheter, vil det ha en positiv påvirkning på samspillet. Han definerer et variert uteområde som en plass som tilbyr sandkasse, klatremuligheter, sykling med mer. Henrik mener leken og samspillet kommer mer naturlig gjennom miljøet ute, og de mulighetene uteområdet gir. Johnson, Christie og Yawkey (1999) mener, som tidligere nevnt, at stedet barn leker på kan tilby vel så gode lekemuligheter som definerbare materialiserte leker (Melaas, 2015, s. 167). Et uteområde bør ifølge Henrik ha en blanding av definerbare og udefinerbare materialer. For et barn kan et tre brukes til å klatre i, gjemme seg bak, eller en kan skape historier og eventyr

om treet som ligner på et stort og skummelt troll. Dette poengterer Henrik når han understreker viktigheten av et uteområde som tilbyr varierte muligheter for lek og samspill for barna. Som tidligere nevnt, kan barna skape noe *felles tredje* i samspillet (Wolf, 2021, s. 41). Den sekundære intersubjektiviteten danner et fellesskap mellom barna. Uteområdet i barnehagen kan innby til felles opplevelser for barna, gjennom for eksempel treet som ser ut som et troll. På den måten kan barna, som Henrik nevner, skape en felles oppmerksomhet og danne et godt samspill gjennom at de undrer seg sammen om fenomenene som finnes i barnehagens uteområde.

I tråd med Ingeborg sine tanker om at barna skal kunne trekke seg fra leken dersom de vil det, mener hun og at utformingen av uteområdet vil ha mye å si for samspillet. Med dette mener hun på lik linje med Henrik at et større område å leke på vil føre til en friere lek og et bedre samspill. Ingeborg mener også at uteområdet i barnehagen er bedre tilegnet de små barna enn de store når det gjelder utfordring av ferdigheter. Hun mener at dette kan ha en negativ effekt på samspillet mellom de små barna med tanke på at disse lekeapparatene fremdeles er en utfordring og ikke noe de enda har lært og erfart nok hva som skal brukes til. De største barna har gjennom flere år lært og erfart hva lekeapparatene primært er designet for, og hva de er ment til å brukes til. De minste barna derimot, er fortsatt i prosessen hvor de lærer seg hva lekeapparatene er designet for. Storli og Hagen (2010) sin forskning av utemiljø i barnehagen støtter dette. For små barn vil lekeapparat være mer utfordrende og interessant fordi de er nye, men større barn som allerede er kjent med konseptet av et lekeapparat vil kunne nytte lekeapparatet til mer enn hva det er. Dette handler i stor grad om mestring og hvor langt en er kommet i utviklingen (Storli & Hagen, 2010, s. 7). Ingeborg og Johanne sier at når det er lekesituasjoner der de største og minste barna er på samme plass ute så vil de større barna ofte ta styringen, og at dette fører til utfordringer for begge aldersgruppene. Dette kan være på bakgrunn av at de større vil ha de minste med i leken deres, noe som Ingeborg har sagt kan fungere dersom det er nok voksne til stede. Det kan derimot falle sammen om det ikke er nok voksne til stede. Dette støttes opp av Drugli (2020) sin definisjon av et godt klima ute og inne hvor klimaet er basert på en positiv atmosfære som fører til lite irritasjon og frustrasjon (Drugli, 2017, s. 168). Når det er snakk om lekeapparater som de største har mestret, men de små enda har mye utfordringer med, kan det føre til et klima preget av irritasjon og frustrasjon fra begge sider. Som nevnt vil den voksnes tilstedeværelse i en slik situasjon ha mye å si for hvordan den utspiller seg.

Ingeborg er også opptatt av målsetting, både når det gjelder barna og de voksne i barnehagen. Som nevnt tidligere mener hun at barn som oppnår målene som er satt for dem, jo bedre kan de samspille. Hun nevner også at voksenrollen blir sentral her, og at uteområdet i barnehagen er en sentral plass for at barna skal kunne nå disse målene. Henrik mener at uteområdet i barnehagen bør være rikt på variasjon og at gjennom dette får alle barn lik mulighet til utvikling. Rygvold og Ogden (2017) støtter dette gjennom deres mening av hva tilrettelegging er, og at uteområdet skal være utformet ut fra behovene til hvert enkelt barn. (Rygvold & Ogden, 2017, s. 255). I tråd med Ingeborg sin mening og målsetting og Henrik sin mening om et variert uteområde blir det klart at de henger sammen. Ingeborg er opptatt av at utvikling skal skje ute, og at dette vil danne grunnlaget for et bedre samspill over tid.

6.0 Oppsummering og avslutning

I denne oppgaven har vi tatt for oss problemstillingen: *Hvordan jobber pedagogisk leder for å legge til rette for et godt samspill blant barna i uteleken?* Med utgangspunkt i denne problemstillingen har vi gjennomført en kvalitativ forskningsmetode. Vi har intervjuet tre ulike pedagogiske ledere og stilt spørsmål knyttet til denne problemstillingen. Ut fra de funnene vi har gjort oss, har vi trukket de opp mot relevant teori og drøftet funnene opp mot disse teoriene.

Ingen barnehager er like, og som vi har skrevet om under funn og drøfting, kan vi se at i de tre barnehagene vi har gjennomført en kvalitativ undersøkelse, jobber de på ulike måter. Likevel er det flere klare fellestrekk i måten de pedagogiske lederne tilrettelegger for et godt samspill i uteleken blant barna. Felles interesser blant barn blir av alle tre nevnt som en vesentlig faktor for et godt samspill og en god lek mellom barna. Dersom flere barn deler felles interesse for eksempelvis klatrelek eller akelek, vil de ofte finne sammen i leken. Gjennom felles interesser kan barn som ikke leker ofte sammen, og som kanskje ikke har noen spesielle relasjoner ellers, oppleve et godt samspill hvor de deler interesse for den samme leken. Som nevnt tidligere i oppgaven er *noe felles tredje* en måte barna kan finne sammen om (Wolf, 2021). Barna retter felles oppmerksomhet mot noe de sammen kan undres over eller leke sammen om.

Både Henrik og Ingeborg har felles oppfatninger av hvordan de kan tilrettelegge samspillet på best mulig måte. En strategi de nevner er å dele barna inn i mindre grupper. På den måten kan barna skape relasjoner med de de ikke leker så ofte sammen med, som igjen bidrar til å stimulere de sosiale ferdighetene som kreves videre i livet.

Johanne mener at i tilretteleggingen i samspillet ute, er det viktig å være tett på barna. I noen tilfeller kan det å være en deltakende voksen i leken være vel så mye å være observatør på sidelinjen, som det å faktisk gå fysisk aktivt inn i leken sammen med barna. En barnehagelærer bør, ifølge Johanne, til enhver tid være bevisst på sin rolle i uteleken sammen med barna, og se an leken før han eller hun aktivt engasjerer seg som lekekamerat i leken (Osnes, Skaug & Kaarby, 2015). I noen tilfeller kan det å være lekekamerat være en måte den

voksne bidrar til å støtte samspillet til barna, gjennom at han eller hun er rollemodeller for barna.

Uteleken i barnehagen har både fordeler og ulemper, slik de tre pedagogiske lederne ser det. Henrik og Ingeborg mener at gjennom leken ute, får barna anledning til å danne relasjoner med barn de ikke leker med til enhver tid. Den muligheten får de gjennom at flere avdelinger er ute til samme tid, og barna kan leke på tvers av avdelingene. På den måten kan samspillet blomstre på tvers av avdelingene. Ingeborg mener uteleken er viktig for at barna skal stifte bekjentskap med hverandre. Uteleken er en nyttig arena for at barn som er jevnaldrende, og eventuelt skal begynne på samme avdeling senere, skal kunne bli godt kjent med hverandre.

I uteleken mener Johanne at den voksne må være "på", og kunne se barna. I leken ute, er det et mye større areal barna får boltre seg på enn inne, og da må den voksne være ekstra oppmerksom og aktiv deltakende, mener Johanne.

I uteleken kan været være en påvirkende faktor for samspillet, både på godt og vondt. Henrik og Johanne understreker viktigheten av de voksnes holdninger i uteleken, uansett værforhold. I enkelte tilfeller kan værforholdene være krevende for humøret til både barn og voksne, og i slike tilfeller er det viktig at de voksne er bevisste på sin posisjon som rollemodell for barna, mener Henrik og Johanne. Dersom den voksne tydelig viser at han eller hun ikke trives ute, dersom det regner, vil det fort ha en smittende effekt på barna. Den voksne må derfor vise, både med kroppsspråket og det verbale språket, at det kan være kjekt å være ute selv når det pøsregner.

Værforholdene kan være vel så mye en ressurs som en hindring, ifølge Henrik og Johanne. Regn og snø kan gi andre typer samspill, mener Henrik. Det kan eksempelvis være gjennom å hoppe i sølepytter, eller å ake og lage snøengler i snøen.

Barnehagens utemiljø har en viktig rolle i samspillet og leken til barna, mener de tre pedagogiske lederne. Henrik er opptatt av at uteområdet i barnehagen bør være variert, med mange ulike tilbud for barna. Ingeborg mener at uteområdet bør ha stor nok plass og variasjon til at barna skal kunne være fysisk aktive, men også ha mulighet til å kunne trekke seg tilbake dersom de ønsker det. Alle de tre pedagogiske lederne mener altså at utformingen av

barnehagens uteområde er en helt avgjørende faktor for at samspillet skal kunne blomstre, og den frie leken får utfolde seg.

Gjennom bacheloroppgaven vår har vi fått innsikt i hvordan pedagogiske ledere tilrettelegger for samspill mellom barn i uteleken. Den teorien vi har funnet, og forskningen vi selv har gjennomført, vil hjelpe oss når vi nå skal ut i arbeidslivet i barnehager. Vi vil ta med oss det vi har lært og erfart, og bygge videre på den kunnskapen vi har opparbeidet oss, både gjennom det siste halvåret, men også gjennom hele studieløpet. Nøkkelord som samspill, tilrettelegging og utelek er begreper vi har fått nyttig læring om, og som vil være verdifullt for oss i fremtiden. Vi vil som barnehagelærere og pedagoger aktivt ta del i tilretteleggingen for barns samspill, både i utelek og innelek. Samtidig vil vi engasjere oss i barnas lek, både som tilretteleggere, lekekamerater, observatører med mer. Alle tre har et brennende engasjement for barns lek, og spesielt barns utelek, og vi vil gjennom hele arbeidslivet vårt jobbe målrettet for å til enhver tid utvikle oss selv som pedagoger og mennesker i møte med barn.

7.0 Bibliografi:

Askland, L. (2011). *Kontakt med barn. Innføring i førskolelærerens arbeid på grunnlag av observasjon* (2.utg.). Oslo: Gyldendal Forlag AS.

Barnehage.no. (2015, 07. desember). *Etterlyser mer forskning på barns utelek og barnehagens uteområde*. <https://www.barnehage.no/dmmh-forskning-lekeplass/etterlyser-mer-forskning-pa-barns-utelek-og-barnehagens-uteomrade/101256>

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (Red.). (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Drugli, M. B. (2017). *Liten i barnehagen* (3.utg.). Oslo: Cappelen Damm AS.

Fasting, M. L. (2017). *Barns utelek*. Oslo: Universitetsforlaget.

Granholt, R. M. (2021). *Barnehagelæreren som inspirator*. Bergen: Fagbokforlaget.

Greve, A. (2009). *Vennskap mellom små barn i barnehagen*. Oslo: Pedagogisk Forum.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra Udir.no: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>

Lundhaug, T. & Neegaard, R. H. (2013). *Friluftsliv og uteliv i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Melaas, T. (2016) *Se meg, jeg vil leke!* Oslo: Kommuneforlaget AS.

Melaas, T. (2015). *Blikk for lek i barnehagen* (2.utg.). Oslo: Kommuneforlaget AS.

Meld.st. nr. 6 (2019-2020) *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. Det kongelige kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/3dacd48f7c94401ebefc91549a5d08cd/no/pdfs/stm201920200006000dddpdfs.pdf>

Osnes, H. Skaug, N. H. & Kaarby, E. M. K. (2015). *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Rygvold, A, L. Ogden, T (red.). (2017) *Innføring i spesialpedagogikk* (5.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk AS.

Sandseter, E. B. H. & Storli, R. (Red.). (2020). *Barnehagens fysiske inne- og utemiljø*. Oslo: Universitetsforlaget.

Storli, R. Hagen, T, L. (2010). *Affordances in outdoor environments and children's physically active play in preschool*.

Tuntland, H. (2011). *En innføring i ADL* (2.utg.). Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Wolf, K. D. (2021). *Små barns lek og samspill* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogisk Forum.

Öhman, M. (2020). *Innenfor og utenfor - barns relasjonsarbeid, voksnes ansvar*. Oslo: Pedagogisk Forum.

Vedlegg 1: Intervjuguide

Spørsmål til kvalitativt intervju til bacheloroppgave

- 1. Hvordan ser du samspillet blant barna i uteleken?**
- 2. Hvilke likheter/ulikheter blant barnegruppen i uteleken opplever du (aldersforskjell/kjønnsforskjell)**
  - Hva har disse ulikhetene å si for leken?
- 3. Hvordan jobber du som pedagogisk leder for å legge til rette for et godt samspill i uteleken i barnehagen?**
  - Hvordan bidrar du til å stimulere dette samspillet?
- 4. Hvilke utfordringer kan oppstå i utelek hvor både små og store barn er involvert?**
  - På hvilken måte kan disse utfordringene gå ut over samspillet?
- 5. Hvordan samarbeider du med andre pedagoger fra andre avdelinger for å oppnå et godt samspill mellom de minste og største barna i uteleken?**
- 6. Hvordan opplever du at samspillet mellom barn fungerer på din avdeling?**
- 7. Hvilke faktorer mener du påvirker et godt samspill mellom barn?**
- 8. Hvordan påvirker uteområdet i barnehagen samspillet mellom barna?**
- 9. Hvordan påvirker været ute samspillet i leken?**

Vedlegg 2: Samtykkeskjema bachelorintervju

Mitt navn er ... og jeg er ... år. Jeg går 3. året på barnehagelærerstudiet på Høgskulen på Vestlandet. I den anledning har jeg, ... og ... begynt på bacheloroppgaven vår og vi ønsker å gjennomføre et kvalitativt intervju med pedagogiske ledere.

I bacheloroppgaven vår ønsker vi å få et innblikk i hvordan pedagogisk leder i barnehagen tilrettelegger for samspill mellom barn, og vi ønsker å gjennomføre et kvalitativt intervju med pedagogiske ledere for å få deres tanker om temaet. I den sammenheng håper vi du er interessert i å stille opp til et intervju.

Intervjuet skal vi gjennomføre skriftlig, ved at vi skriver ned de svarene vi får fra intervjukandidat. Intervjuet er estimert til å vare i omtrent en time. Spørsmålene kan du få tilsendt på forhånd, om ønskelig.

Avslutningsvis så vil vi gjøre deg oppmerksom på at du når som helst har mulighet til å trekke deg fra intervjuet, uten at du trenger å grunngi det. På forhånd vil vi takke for at du stiller opp på intervju og setter av tid til dette.

Om det er noe du lurer på, eller ønsker å få svar på, kan du enten spørre oss, eller ta kontakt med vår veileder, Lillian Pedersen.

Mobilnr: ...

Mail: ...

Underskrift deltaker:

.....

Underskrift intervjukandidat:

.....

Intervjuguide

Spørsmål til kvalitativt intervju til bacheloroppgave

1. Hvordan ser du samspillet blant barna i uteleken?
2. Hvilke likheter/ulikheter blant barnegruppen i uteleken opplever du?
(aldersforskjell/kjønnsforskjell)
  - Hva har disse ulikhetene å si for leken?
3. Hvordan jobber du som pedagogisk leder for å legge til rette for et godt samspill i uteleken i barnehagen?
  - Hvordan bidrar du til å stimulere dette samspillet?
4. Hvilke utfordringer kan oppstå i utelek hvor både små og store barn er involvert?
  - På hvilken måte kan disse utfordringene gå ut over samspillet?
5. Hvordan samarbeider du med andre pedagoger fra andre avdelinger for å oppnå et godt samspill mellom de minste og største barna i uteleken?
6. Hvordan opplever du at samspillet mellom barn fungerer på din avdeling?
7. Hvilke faktorer mener du påvirker et godt samspill mellom barn?
8. Hvordan påvirker uteområdet i barnehagen samspillet mellom barna?
9. Hvordan påvirker været ute samspillet i leken?

Samtykkeskjema bachelorintervju

Mitt navn er ... og jeg er ... år. Jeg går 3. året på barnehagelærerstudiet på Høgskulen på Vestlandet. I den anledning har jeg, ... og ... begynt på bacheloroppgaven vår og vi ønsker å gjennomføre et kvalitativt intervju med pedagogiske ledere.

I bacheloroppgaven vår ønsker vi å få et innblikk i hvordan pedagogisk leder i barnehagen tilrettelegger for samspill mellom barn, og vi ønsker å gjennomføre et kvalitativt intervju med pedagogiske ledere for å få deres tanker om temaet. I den sammenheng håper vi du er interessert i å stille opp til et intervju.

Intervjuet skal vi gjennomføre skriftlig, ved at vi skriver ned de svarene vi får fra intervjukandidat. Intervjuet er estimert til å vare i omtrent en time. Spørsmålene kan du få tilsendt på forhånd, om ønskelig.

Avslutningsvis så vil vi gjøre deg oppmerksom på at du når som helst har mulighet til å trekke deg fra intervjuet, uten at du trenger å grunngi det. På forhånd vil vi takke for at du stiller opp på intervju og setter av tid til dette.

Om det er noe du lurer på, eller ønsker å få svar på, kan du enten spørre oss, eller ta kontakt med vår veileder, Lillian Pedersen.

Mail: ...

Mobilnr: ...

Underskrift deltaker:

.....

Underskrift intervjukandidat:

.....